

Прончук Ольга, Радченко Людмила
Відокремлений структурний підрозділ
«Боярський фаховий коледж НУБіП України»

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ключові слова: методика, освіта, глобалізація, кваліфікований фахівець, міжнародні організації, війна.

Keywords: method, education, globalization, qualified specialist, international organizations, war.

Слово «методика» походить від давньогрецького *methodike*, що означає «шлях дослідження», «спосіб пізнання». Метод – спосіб досягнення мети, розв'язання конкретного завдання, система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства і мислення.

Від початку повномасштабного вторгнення росії українська освіта зазнала багатьох трансформацій. Діти навчаються в перервах між повітряними тривогами та стресують у бомбосховищах, на ТОГ окупанти погрожують педагогам і змушують їх навчати здобувачів освіти за російськими освітніми програмами. А українські студенти за кордоном поєднують навчання в іноземних та українських закладах.

З огляду на нові реалії відбулися зміни в підходах до викладання історії, зокрема підвищення ролі національної свідомості та патріотизму [5].

Російське вторгнення в Україну 2022 р. було подією, що суттєво вплинула на вивчення історії України. Через анексію Криму в 2014 р. та продовженням збройної агресії на Сході України вивчення історії України набуло особливої актуальності, оскільки здобувачам освіти стало важливо знати про минулі події для кращого розуміння сучасної ситуації. Важливість знань про історичний контекст вторгнення та воєнних дій зростає в міру розвитку подій, що формують історію України.

Люди в росії не витримали спокуси віддати відповідальність за державу «сильній руці». Науковиця та викладачка історії України Леся Хлипавка зазначає: *«Важливо розуміти це, щоб ми самі не пішли цим шляхом, таким спокусливим, таким гарним на перший погляд. Бо зараз можна почути, що, можливо, треба, щоб військові взяли владу у свої руки, навели лад в Україні. Але ж цей наш опір – це наслідки зрілого громадянського суспільства. Його чинять люди з активною громадською позицією. А “сильна рука” завжди призводить до того, що відбулося в росії»* [3].

Історична наука переживає черговий період глибоких трансформацій та пошуку самоідентифікацій, викликаний глобальними змінами в світі. В Україні звільнення від ідеологічного контролю, плюралізм думок, широкий доступ до інформації привели до певної диверсифікації висвітлення подій та історичних епох. Проте поруч із позитивними тенденціями з появою нових сюжетів спостеріга-

ються вади у вигляді сурогатів, а інколи компілятивних навчальних матеріалів. Отже, проблема якісних підручників зі всесвітньої історії, особливо періоду після Другої світової війни, їх відповідності новим освітнім стандартам все ще залишається актуальною [1].

Ірина Матковська та Наталія Добрянська є учасницями руху *EdCamp Ukraine* – найбільшої в Україні незалежної освітянської спільноти. Зараз вона налічує 40 000 учасників і учасниць. Засновник руху EdCamp в Україні Олександр

Елькін погоджується з колегами в тому, що сьогодні в освіті потрібно відійти від знанневого підходу і фактів, особливо у викладанні історії: *«Справді, важливо не викривляти історичних фактів і подій, адже навколо цього й точиться ця війна, і головне – навчитися робити висновки з минулого. Це вимагає від викладання багато рефлексії, багато осмислення, моделювання. Ми маємо навчити молоде покоління випрацьовувати власну позицію і будувати своє рішення на всебічному аналізі, ціннісній базі та інформації з перевірених джерел. Коли я навчався, мені цього бракувало»* [3].

Окремо слід приділити увагу розвитку громадянських компетентностей здобувачів освіти. Під час занять і розмов слід формувати свідому громадянську позицію молоді. Взаємодопомога, волонтерство, протидія ворожій пропаганді, підтримання власного емоційного ресурсу є важливими складниками успіху в боротьбі з російськими загарбниками [4].

Історикиня Леся Хлипавка пояснює це так: *«...треба йти шляхом не викривлення з програм усього “російського”, а пояснення. Бо коли історія викликає недовіру? Коли ми з неї щось витягуємо або щось закриваємо. Що більше ми закриваємо, то більше це стає цікавим. Тому щоб не вийшло так, що діти собі щось десь додумують, ми маємо пояснювати це на прикладі літератури, на прикладі історії, мистецтва, спорту, культури»*.

Враховуючи нові реалії, відбулися зміни в підходах до викладання історії, зокрема підвищення ролі національної свідомості та патріотизму. На практиці вивчення історії в умовах війни передбачає врахування специфіки регіонів, де відбуваються воєнні дії. Студентам пропонуються навчальні матеріали, що відображають історичний досвід регіонів, зокрема розгляд подій на локальному рівні. Такий підхід сприяє розвитку розуміння регіональної ідентичності та сприйняттю історії України як єдиної і цілісної.

У сучасному інформаційному суспільстві надзвичайно виросла роль віртуальних комунікацій. Обсяги інформації, що надходять до індивіда віртуальними комунікаціями, у багато разів перевищують обсяги інформації, що надходить у межах природної комунікації. Змінюється вся технологія отримання інформації та роботи з нею [2].

Отже, застосовувані сьогодні мультимедійні технології дуже різноманітні й використовуються в усіх сферах життя. Вони є елементами реального та віртуального світів і породжені віртуальними комунікаціями. Представлення інформації мультимедійними засобами забезпечується як у межах усвідомленої дії, так і на рівні підсвідомості. Сьогодні розвивається ще один напрям засобів мультиме-

діа – це подання інформації на рівні підсвідомості. Женевська Декларація Принципів розбудови інформаційного суспільства поставила завдання переходу до орієнтованого на інтереси людей, відкритого для всіх і спрямованого на розвиток інформаційного суспільства, «...в якому кожний може створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними, даючи змогу окремим особам, громадам і народам повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи своєму сталому розвитку і підвищуючи якість свого життя на основі цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй і поважаючи в повному обсязі та підтримуючи Загальну декларацію прав людини...».

І під час війни, і після її завершення головним завданням освітньої галузі є і буде забезпечення якості освіти на всіх рівнях. Тому цілком закономірним є проведення наукових досліджень та втілення їх результатів у практику роботи в освіті, впровадження інноваційних технологій, забезпечення закладів освіти новими засобами навчання, науково-методичною та навчальною літературою [2, 8].

Джерела та література

1. На допомогу вчителю історії в умовах воєнного стану. *Знайшов. Учням. Батькам. Вчителям.* 08.05.2022. URL: https://znayshov.com/News/Details/na_dopomohu_vchyteliu_istorii_v_umovakh_voiennoho_stanu
2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: науково-методичний збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ–Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
3. Учити історію, щоб не бути, як росіяни. Як під час війни школярі полюбили історію України. *LB.ua.* 08.09.2022. URL: https://lb.ua/society/2022/09/08/528734_uchiti_istoriyu_shchob_buti_yak.html
4. Як організувати викладання навчальних предметів в умовах воєнного стану: рекомендації Державної служби якості освіти. Державна служба якості освіти України. 29.03.2022. URL: <https://sqe.gov.ua/yak-organizuvati-vikladannya-navchaln/>
5. Declaration of Principles. Building the Information Society: a global challenge in the new Millennium. World Summit on the Information Society, Geneva 2003 – Tunis 2005. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/533621>